

Takse

- Takse podrazumjevaju javne prihode koje država i njeni organi primaju kao protivnaknadu od pojedinaca ili grupa za učinjene usluge svojih organa i ustanova.
- Potrebno je praviti terminološku razliku između pojma poreza i pojma takse.
- Ukoliko želimo ovu razliku praviti sa stanovišta javnih rashoda, onda moramo znati da li dominira javni ili privatni interes.
- Bilansno zanemarljiva novčana davanja
- Predstavlja prihod države koji se naplaćuje po teritorijalnom principu

- Taksa se naplaćuje za tzv. nematerijalne usluge od strane državnih organa, to su najčešće usluge administrativnih, carinskih i li sudskih organa.
- Privredne usluge nisu predmet taksi
- Visina takse ne odgovara visini usluge nego predstavlja svojevrsnu participaciju.
- Taksa najčešće predstavlja dobrovoljno davanje (izuzetak taksa pri registraciji motornih vozila gdje se taksa plaća bez obzira što se ne koristi nikakva usluga)

- Taksena tarifa mora da:
 - bude opšta i zavisi jedino od vrste i veličine usluge,
 - Ne smije biti komplikovana i omogućavati arbitrarno ocjenjivanje organa,
 - Treba da obuhvati uslugu organa u cjelini
- * Visina ne smije biti previsoka (smanjiće tražnju, a finansiranje organa u potpunosti prebaciti na budžet) niti preniska (povećati tražnju, a time i rashode organa tako da će prihodi od taksi biti nedovoljni)

Faktori koji određuju visinu takse

1. Visina takse mora biti vezana za troškove koje organi imaju pri pružanju usluga (apstraktan karakter usluge)
2. Visina takse treba da odgovara visini primljenih koristi pojedinca
3. Ukoliko pored privatnog postoji i javni interes, visina takse treba da je niža od troškova pružanja usluge.
4. Preventivno djelovanje takse dolazi do izražaja kada je njena visina veća od troškova učinjene usluge

Načini naplate takse

1. **Direktno plaćanje:** predstavlja naplatu u gotovom novcu. Rijetko se koristi, nosi sa sobom visoke administrativne troškove i uglavnom se primjenjuje tamo gdje je primjena taksenih marki nepovoljna.
2. **Indirektno;** naplata posredstvom taksenih marki. Uglavnom se vrši unaprijed, izuzetno kod sudske takse se vrši unazad

Vrste taksi

1. Prema organu koji ih propisuje: takse koje propisuju centralni državni organi i takse koje propisuju niže DP zajednice.
2. Prema organima koji vrše usluge:
 - administrativne: konzularne, carinske, za zaštitu patenata, katastarske i dr.
 - Sudske
 - komunalne
3. Prema načinu plaćanja: direktne i indirektne
4. Prema broju izvršenih usluga: paušalne i pojedinačne

5. Prema načinu trošenja: fisklane i činovničke, destinirane i nedestinirane,
6. Prema jednakosti: opšte (jednake za istu uslugu bez obzira ko ih naplaćuje) i specijalne (svojstvene ustanovi koja ih naplaćuje)
7. Prema promjenjivosti: stalne i promjenjive (mijenjaju se sa obimom usluge, npr. broj stranica)
8. Prema vremenu plaćanja: takse koje se plaćaju unaprijed i takse koje se plaćaju unazad)

Taksena načela

1. Načelo legaliteta (zakon ili drugi akti)
2. Načelo opštosti (određivanje unaprijed pod jednakim uslovima za sve)
3. Načelo jednostavnosti (razumljivost taksene tarife)
4. Načelo nekumuliranja (isti spis ili radnju nije dozvoljeno naplaćivati više puta od strane različitih organa)

Elementi takse

- Predmet taksi: radnja ili činidba za koju je predviđeno plaćanje takse
- Obveznik: lice na čiji se zahtjev vrši radnja
- Osnovica: vrijednost usluge
- Stopa: unaprijed utvrđen iznos po usluzi
- Taksena tarifa: sistemski sistemski opis radnji ili drugih slučajeva u kojima se plaća taksa
- Oslobođenja: lična (iz socijalnih razloga) i predmetna
- Takseni sistem je skup svih taksenih oblika koji se plaćaju u nekoj zemlji

Takseni sistem Srbije

1. Republičke takse: administrativne (Zakon o republičkim administrativnim taksama) i sudske (Zakon o sudskim taksama)
2. Pokrajinske i opštinske

Naknade

- Predstavljaju javne prihode koji se naplaćuju po osnovu korišćenja dobara od opšteg interesa.
- Predstavljaju destinirane prihode koji se ne fiskalno regulišu direktno od strane države, plaćaju ih određene kategorije obveznika i nisu nužno prihod države.
- Visina se određuju prema troškovima održavanja i unapređivanja dobara o kojima je riječ

Vrste naknada

- za korišćenje voda,
- Za korišćenje šuma,
- Za korišćenje zemljišta,
- Za korišćenje puteva,
- Za korišćenje rudnog blaga,
- Za korišćenje prirodnog ljekovitog faktora.

Kao lokalni javni prihodi javljaju se:

- naknade za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta,
- Naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine.